

**การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้กีตาร์พื้นฐาน
สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม
จังหวัดกำแพงเพชร**

**The Development of the Learning Material
for Basic Guitar for Mattayom 3 Students in
Wachiraprakarn Wittayakom, Kampangpetch Province.**

มานพ อิมสุขศรี*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ 1). เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80 / 80 2). เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3). เพื่อศึกษาระดับเจตคติของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นวิธีดำเนินการศึกษา

กลุ่มทดลองที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน จากโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ใช้แบบแผนการทดลอง One Group Pretest Posttest Design เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินเจตคติของนักเรียนต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาดทดลองจำนวน 38 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละและทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ t – test แบบ Dependent

ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80
2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ด้านเจตคติของนักเรียน ต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้วิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.15$)

คำสำคัญ : เอกสารประกอบการเรียนรู้ กีตาร์พื้นฐาน

*นักศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี (ดนตรีศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Abstract

The purposes of this study were: 1. to develop the learning material for Basic Guitar for Mattayom three students in Wachiraprakarn Wittayakom School to be effective as the standard criteria 80/80; 2. to compare the learning achievement of the students; and 3. to examine the students' attitude towards the use of the learning material.

The sample in this study was a group of 30 Mattayom 3 students in Wachiraprakarn Wittayakom School under the jurisdiction of Kampangpetch Educational Area 1. The design of this study was a single-group pretest and posttest. The research instruments that were constructed for this study were the learning material for Basic Guitar for Lower Secondary School Students, the achievement test and the attitudinaire. The duration for the experiment was 38 hours. The statistics for the data analysis were the mean, the standard deviation, the percentage, and the dependent *t*-test.

The results of the study were that the effectiveness of the learning material was higher than the standard criteria 80/80. The learning achievement was significantly higher at the significance level of 0.05. On average, the attitude of the students towards the learning material for Basic Guitar for Mattayom 3 students was at a high level ($\bar{X} = 4.15$).

Keyword : Leaning Manual The Development, Basic Guitar

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งในหลาย ๆ ศาสตร์ที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลานาน ดนตรีให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง การผ่อนคลายอารมณ์ และยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และบุคลิกภาพ ดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลสูงต่อระดับพลังงานและความรู้สึกของมนุษย์ (Cross, 2001) ที่สามารถแสดงออกได้ทางพฤติกรรมในหลายรูปแบบ โดยทั่วไปแล้ว มีการแสดงออกทางเสียง บทเพลง และการเต้นรำ ดังนั้นดนตรีจึง เข้ามามีส่วนสำคัญในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าชนชาติใดภาษาใด ดนตรีช่วยมอบ ความบันเทิงและ ช่วยกล่อมเกลาจิตใจของมนุษย์ให้มีความละเอียดอ่อนและมีสมาธิกับสิ่งที่ทำมากขึ้น

ดนตรีจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญทางกายและจิตใจมนุษย์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความเกี่ยวพันด้วยตลอดมา ต่อการดำรงชีพของมนุษย์ มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการทำงานทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวอย่างมีระเบียบ มีแบบแผน และมีขั้นตอน นอกจากนั้น ดนตรียังสามารถสร้างอารมณ์ เสียงของดนตรียังถ่ายทอดความรู้สึกผ่านไปยังประสาทสัมผัสของร่างกายได้ (อุดม เพชรสังหาร, 2548)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้วิสัยทัศน์ และแนวคิดของการเรียนดนตรีในระดับพื้นฐานไว้ว่า หากเด็กไทยทุกคนได้เล่นดนตรีโดยผ่านสื่อและเครื่องมือประกอบการเรียนรู้ ได้อย่างมีความสุข สนุกสนาน จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วเกิดความคิดสร้างสรรค์ในขั้นสูง การพัฒนาสมองเด็กโดยผ่าน กิจกรรม ดนตรีจึงเป็นการวางพื้นฐานสำหรับเด็กที่จะเติบโตไปในอนาคต เด็กจะเป็นผู้ที่มีความคิดฉับไว ในการแก้ปัญหา เพราะ ดนตรีช่วยพัฒนาความฉลาดให้กับเด็กในขั้นนี้ ในขณะที่เดียวกันเด็ก ๆ เหล่านี้ก็จะเป็นผู้มีวัฒนธรรม มีความประณีต มีเสน่ห์ และมีความงามอยู่ในตัว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ดนตรีเป็นอุปกรณ์เสริมสิ่งดีๆ ให้แก่มนุษยชาติเกิดประโยชน์หลายๆ ด้านต่อร่างกาย แต่ประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ก็คือสามารถขัดเกลาจิตใจมนุษย์ ให้งดงาม สร้างจินตนาการมี

ความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาร่างกายในทุกด้าน เช่น พัฒนาด้านปัญญา ด้านสุนทรีย์ะ ด้านสังคม ด้านภาษา และเป็นคนมีเหตุผล สิ่งทีกล่าวมานี้ ล้วนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

ในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จึงต้องมีแนวทางในการดำเนินการให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้เป็นไปตามความหมายของการจัดการศึกษา แนวทางที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็คือ หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรให้สามารถพัฒนาเยาวชนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสามารถแข่งขันกับประชาคมโลกได้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้นผู้สอนจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษามาตรา 22 ดังกล่าว เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ พัฒนาดตนเอง และการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

ปี พ.ศ. 2552 – 2562 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นปีแห่งการปฏิรูปการศึกษารอบสอง โดยได้กำหนดทิศทางและมาตรการในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ให้ความสำคัญในการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นให้เร่งด้านคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจที่สอดคล้องกันทุกระดับต่อความหมายของหลักสูตรแกนกลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา และแนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ครูเป็นบุคลากรสำคัญที่จะเป็นผู้นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมาย ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และศึกษาตำราเพื่อค้นหาสาระสำคัญของเนื้อหาข้อความรู้อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ให้ตรงกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนด การวัดให้ครอบคลุมในส่วนของการกระบวนการและผลงานที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2552)

หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติและพฤติกรรมตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และหลักสูตรสถานศึกษา คือ หลักสูตรที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้นโดยมีองค์ประกอบที่กำหนด จากหลักสูตรแกนกลางและจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาความต้องการของโรงเรียน นักเรียน จุดเด่น/เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (วัฒนาพร ระบับทฤษ, 2542)

โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่ ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและแนวทางจัดการศึกษาอยู่เสมอ และยังตระหนักถึงความสำคัญของตนตรีในการที่จะพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม อีกทั้งยังช่วยสืบสานวัฒนธรรมให้ดำรงสืบไป ตามความหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนอกจากจะเปิดสอนวิชาที่เป็นสาระพื้นฐานแล้ว ยังเปิดสอนสาระเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

โดยเฉพาะสาระดนตรีสากล ในช่วงชั้นที่ 3 มีการเปิดสอนสาระเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามความหมาย ของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ตามแนวการจัดการศึกษา

จากสถิติของนักเรียนที่มาเรียนดนตรีในโรงเรียนเอกชนโดยทั่วไป พบว่า วิชาที่นิยมเรียนมากที่สุด ได้แก่ เปียโน อีเลคโทน กีตาร์ ไวโอลิน เครื่องเป่า กลอง ส่วนดนตรีไทยนั้นมี ชิม จะเข้ ซอ ขลุ่ย ซึ่งเครื่องดนตรีเหล่านั้นมีราคาที่แตกต่างกัน และพบว่กีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่วัยรุ่นชายนิยมเรียนเป็นอันดับแรกและซื้อหาเป็นเครื่องดนตรีส่วนตัวมากที่สุด เนื่องจากราคาไม่แพงมากนัก และสามารถนำติดตัวไปบรรเลงในสถานที่ต่างๆ ได้อย่างสะดวก (คมขำ เจลยพจน์, 2537)

การเรียนกีตาร์จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญ และสนองตอบต่อความต้องการของตัวผู้เรียน โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จึงได้บรรจุวิชากีตาร์พื้นฐานเป็นวิชาสาระเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

ผู้วิจัยเป็นครูสอนวิชาดนตรีในช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จากประสบการณ์ และการสังเคราะห์ปัญหาในการสอนวิชานี้ พบว่า การฝึกปฏิบัติกีตาร์นั้น ผู้ที่เริ่มฝึกใหม่ๆ มักจะเกิดความสับสนและกังวลในการปฏิบัติ เพราะนักเรียนจะต้องใช้ทักษะหลายๆด้านไปพร้อมกันทั้งทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรี เช่น การปฏิบัติคอร์ด และทักษะในการอ่านโน้ตสากล จึงทำให้นักเรียนบางส่วนไม่สามารถผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของการทดสอบวัดทักษะการปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และส่วนใหญ่ักเรียนไม่มีเครื่องมือเป็นของตัวเอง หรือมีเครื่องดนตรีแต่ไม่มีต้นแบบในการฝึก ทั้งยังขาดทักษะในการอ่านโน้ต และการปฏิบัติคอร์ดที่ต้องจากปัญหาที่ไดกล่าวถึง ทำให้การเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมวิชากีตาร์พื้นฐาน ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานี้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและครอบคลุมเนื้อหาได้ครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชาซึ่งเขียนไว้ดังนี้ “ศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการของดนตรีสากลประเภทกีตาร์ ศึกษาพื้นฐานกีตาร์เบื้องต้น วิธีการเลือกซื้อและดูแลรักษาเครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ ศึกษาทฤษฎีการดนตรี โน้ตสากล ฝึกสอดประสาน ฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยฝึกบรรเลงทั้งเดี่ยวและกลุ่ม จัดแสดงดนตรีเป็นครั้งคราว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และบรรเลงดนตรีสากลประเภทกีตาร์ได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเพลิดเพลิน สามารถนำเสนอผลงานต่อชุมชนได้” (โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม, 2551)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยเอกสารประกอบการเรียนรู้วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชากีตาร์พื้นฐานหลังจากใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 และ 3/4 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 78 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

2.2 แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

2.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

2.4 แบบประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรีกีตาร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองใช้เอกสารเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นการทดลองแบบ One Group Pre – test, Post – test Design โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ชี้แจงหลักการและเหตุผลให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ

3.2 ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียน ภาคเรียนฤดูร้อน ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 30 คน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

3.3 แจกแบบทดสอบก่อนการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่องให้กับนักเรียน เมื่อทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว ตรวจแบบทดสอบบันทึกลงในแบบเก็บคะแนนก่อนเรียน

3.4 จัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

3.5 แจกแบบทดสอบหลังการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่องให้กับนักเรียนเมื่อทำแบบทดสอบเสร็จแล้ว ตรวจแบบทดสอบบันทึกลงในแบบเก็บคะแนนหลังเรียน

3.6 หลังจากทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ มีการประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรี โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินนักเรียน ร้อยละ 80

3.7 หลังจากทีนักเรียนได้เรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

4.2 เปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

4.3 วิเคราะห์ผลสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ เอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชากีตาร์พื้นฐาน ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยค่าเฉลี่ยร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80

1. ผลการประเมินระดับคุณภาพของเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเรียงลำดับกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.60$) และสื่อการสอนเหมาะสมกับบทเรียน ($\bar{X} = 5.00$) เป็นรายกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด

2. ผลการหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐานพบว่าโดยภาพรวมเอกสารมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด (E_1/E_2 มีค่า 83.42/90.48) เมื่อพิจารณาเอกสารเป็นรายเรื่อง พบว่า มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ ที่กำหนดทุกเรื่อง (E_1/E_2 มีค่าตั้งแต่ 80.10/91.00 ถึง 86.50/88.00)

สรุปได้ว่า เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้เอกสารการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน ของนักเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig.=.05) โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เอกสารสูงกว่าก่อนการใช้เอกสาร

2. ผลการประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรี ของนักเรียน จากการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินการปฏิบัติเครื่องดนตรีสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ เฉลี่ยร้อยละ 91.78 (เกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้ เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการศึกษาด้านเจตคติด้วยการหาค่าระดับความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.15$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการ ประเมินที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดมีจำนวน 5 รายการ ได้แก่ รายการที่ 13 ฉันชอบฝึกซ้อมร่วมกับเพื่อน ($\bar{X} = 4.73$)

รายการที่ 19 วิชากีตาร์พื้นฐาน เป็นวิชาที่มีประโยชน์ ($\bar{X} = 4.43$) รายการที่ 4 เวลาว่างฉันชอบบรรเลงกีตาร์ ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ โดยรายการที่ 11 ฉันชอบวิธีการสอนของครู และรายการที่ 12 ฉันอยากบรรเลงกีตาร์ให้คนดู มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.33$)

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อเทียบค่าประสิทธิภาพกับเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด (E_1/E_2 มีค่า 80/80) พบว่า โดยภาพรวมเอกสารมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (E_1/E_2 มีค่า 83.42/90.48) แสดงว่าเอกสารมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิเศษภัทรพงษ์ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง วิชากีตาร์เบื้องต้นสำหรับผู้เรียนกลุ่มสนใจ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์เพื่อทดสอบประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลการวิจัยพบว่าชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเมื่อนำไปหาประสิทธิภาพในกลุ่มทดลอง 20 คน มีประสิทธิภาพ 90.10/93.75 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่ตั้งไว้ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ พงศ์ศิริแสน (2540) ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพกลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัย (แขนงดนตรี-นาฏศิลป์) หน่วยที่ 3 กิจกรรมเน้นการฟัง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 83.33/84.90 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่ตั้งไว้ และผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชากีตาร์พื้นฐาน ครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาข้อที่ 1 อาจเนื่องมาจากเอกสารประกอบการเรียนรู้พัฒนาขึ้นตามหลักวิชา มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\text{Sig} = .05$) โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เอกสารสูงกว่าก่อนการใช้เอกสาร และมีผลการประเมินผลปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือในภาพรวมเฉลี่ยร้อยละ 91.78 โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิตาภรณ์ ลับแล (2543) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง เครื่องดนตรีไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้สำหรับการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 18 คนจากโรงเรียนโพธิ์สัยสว่างวิทย์ ผลปรากฏว่าเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เรื่องเครื่องดนตรีไทย พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุริมสายจันทร์ (2540) ได้ทำการวิจัย เรื่องพัฒนาแผนการสอนวิชา 02132 (การปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทิววิวัฒนา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คนผลปรากฏว่า การเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าหลังการเรียนของนักเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วชิรปราการวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร สูงกว่าก่อนการเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาข้อที่ 2

จากการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้อย่างรายวิชาที่ตำราพื้นฐาน สูงกว่าก่อนการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัตินั้น เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้วิจัยได้พัฒนาเอกสารการเรียนรู้ขึ้นมา ส่วนหนึ่งได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism theory) โดยธอร์นไดค์ได้สรุปกฎการเรียนรู้ออกมาได้ 3 กฎ ดังนี้ (Thorndike, 1899 อ้างอิงใน อารี ตันท์เจริญรัตน์, 2547)

2.1 กฎแห่งการฝึกฝน (Law of Exercise) คือการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดมากๆ จะทำให้เกิดความคล่องและชำนาญ การสร้างชุดฝึกทักษะจึงช่วยให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดที่เสริมจากแบบฝึกในบทเรียนและมีหลายรูปแบบ

2.2 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) คือการให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนจะทำให้เกิดความพอใจในการเรียน

2.3 กฎแห่งผล (Law of Effect) คือ ชุดฝึกทักษะต้องมีเนื้อเรื่องเป็นที่สนใจของผู้เรียน ความยากง่าย ให้เหมาะสมกับวัย และสติปัญญา มีสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนพึงพอใจในการเรียนการประเมินผลควรกระทำอย่างรวดเร็วหลังจากที่นักเรียนทำเสร็จแล้วนอกจากนี้ การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชาที่ตำราพื้นฐาน สูงกว่าก่อนการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัตินั้น อาจเนื่องมาจากเอกสารและแบบทดสอบ ได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามหลักวิชาการ มีกระบวนการและขั้นตอนที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม และจากการศึกษาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชาที่ตำราพื้นฐาน พบว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีผลทำให้มีประสิทธิภาพต่อการใช้ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุริม สายจันทร์ (2540) และนิมิตาภรณ์ ลับแล (2543) ที่พบว่า ชุดฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาระดับเจตคติต่อเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชาที่ตำราพื้นฐานสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวรวิทย์วิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การนำเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชาที่ตำราพื้นฐานมาใช้ในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นการช่วยทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน เกิดแรงจูงใจในการฝึกฝนอยากฝึกปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ได้นำกรอบแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Theory of Learning) โดยฮัลล์ เชื่อว่าแรงจูงใจ (Motivation) คือองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ เพราะเป็นตัวการกระตุ้นให้สิ่งมีชีวิตแสดงพฤติกรรมตอบสนองอย่างมีเป้าหมาย กระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และปริมาณของการเรียนรู้จะสะสมขึ้นเรื่อย ๆ ทุกครั้งที่มีการเสริมแรง (Clark L. Hull, 1940 อ้างอิงใน อารี ตันท์เจริญรัตน์, 2547) ประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้สามารถแสดงให้เห็นภาพในการอ่านโน้ตซึ่งเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ชัดเจนขึ้น ผู้เรียนสามารถใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้เป็นต้นแบบในการฝึกฝนได้ด้วยตัวเอง เป็นการลดปัญหาความกังวล ความประหม่าและความเครียดในการปฏิบัติได้ รวมทั้งผู้เรียนยังสามารถทราบผลการปฏิบัติในทันทีด้วยความรู้สึกละเมียดปฏิบัติไม่ถูกต้อง เช่น การปฏิบัติผิดจังหวะหรือระดับเสียง นอกจากนั้นในการฝึกซ้ำด้วยตัวเองผู้เรียนสามารถกำหนดความเร็วในการฝึก ตามความชำนาญเพื่อให้เกิดพัฒนาการตามลำดับขั้น นับว่าเป็นการลดปัญหาต่างๆ ในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี และมีผลทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะดังกล่าวได้ จึงสามารถสร้างความพึงพอใจให้ผู้เรียนได้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา กุลตัน (2547) ซึ่ง ได้ทำวิจัยเรื่อง เจตคติของนักเรียนกีตาร์คลาสสิกในโรงเรียนดนตรีเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรีเบทเทอร์สยามยามาฮ่า ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกีตาร์คลาสสิกโรงเรียนดนตรีเบท

เทอร์สยาม ยามาฮามีเจตคติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ผลการศึกษาการใช้เอกสารเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาข้อที่ 3

ดังนั้น เอกสารประกอบเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม จึงเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นใหม่ เหมาะสมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเรียน การสอน วิชาดนตรีปฏิบัติ สามารถพัฒนาเพื่อใช้ในหน่วยการเรียนรู้ และการเรียนวิชาดนตรีปฏิบัติทุกสาขา เพราะเป็นนวัตกรรม ที่ให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด สามารถสร้าง องค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง มีอิสระในการเรียนรู้ ผึกซ้ำได้ด้วยตัวเองและทราบผลการปฏิบัติได้ในทันที จึงช่วยให้สามารถแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องและพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ เอกสารประกอบเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม มีประสิทธิภาพ จึงสามารถ สร้างแรงจูงใจในการเรียน ทำให้มีความเพียรพยายาม ความอดทนในการฝึกฝน และสามารถพัฒนาทักษะการเล่นกีตาร์ของผู้เรียน ส่งผลทำให้ผลการเรียนรู้สูงขึ้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรัก ความซาบซึ้งในดนตรี และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาดนตรี ทำให้การเรียนการสอนวิชาดนตรีบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สามารถพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์ บรรลุตามความหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ตามแนวการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1 ในการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ รายวิชากีตาร์พื้นฐาน ผู้พัฒนาเอกสารควรเตรียมเนื้อหา คัดเลือกแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ ภาพประกอบและกำหนดรูปแบบในการนำเสนอให้พร้อม เพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพัฒนาเอกสาร

2 ผู้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ควรศึกษาเอกสารที่นำมาใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้เข้าใจถึงเทคนิควิธีการ เพื่อช่วยให้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ทำได้เร็วขึ้น และมีความรู้ที่จะถ่ายทอดแก่ผู้เรียน รวมทั้งแก้ปัญหาในการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้

3 ควรเสนอปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ให้ผู้บริหารโรงเรียน รับทราบและช่วยแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไป เพราะปัญหาดังกล่าวอาจเป็นตัวแปรที่ทำให้การเรียนการสอนล่าช้า ส่งผลทำให้การศึกษาไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสาระ ดนตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- โกสินทร์ วรเศรษฐสิงห์. (2538). แนวการจัดทำเอกสารประกอบการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย.
- จันทร์เพ็ญ พงศ์ศิริแสน. (2540). ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(แขนงดนตรี-นาฏศิลป์) หน่วยที่ 3 กิจกรรมเน้นการฟัง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). ปริญญาโท กศ.ม มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิต สีหามาตย์. (2547). ผลการใช้วิธีการสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาสุขศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- นิมิตาภรณ์ ลับแล. (2543). การสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิเศษ ภัทรพงษ์. (2540). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชากีตาร์เบื้องต้นสำหรับผู้เรียนกลุ่มสนใจศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ วงศ์สมบุรณ์. (2550). รายงานผลการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี(งานประดิษฐ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่3. พะเยา : โรงเรียนอานวยวิทยาคาร.
- อุดม เพชรสังหาร. (2548). กิจกรรมดนตรีเพื่อการพัฒนาเด็ก เพลงดนตรี. เอกสารอัดสำเนา.
- Bloom, and Others. (1966). *Taxonomy of Education Objectives*. New York : David Mckay Company, Inc.
- Cross, I. (2001). *Music ,cognition, culture and evaluation*. Annals of the New York Academy of Sciences.
- Leonard,C. (1975). *Foundation and Principle of Music Education*. New York: McGraw-Hill Book Company.